

Kiriku Elu

August 1990

Eesti katoliiklaste häälekandja

6. (9.) number



AUGUST

- k 1. ALFONS MARIA LIGUORIST, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR. MÄLESTUSPÄEV.
Jer 15,10 ja 16-21; Ps 59; Mt 13,44-46
- n 2. EUSEBIUS VERSAILLE'ST, PIISKOP.
Jer 18,1-6; Ps 146; Mt 13,47-53
- r 3. Jer 26,1-9; Ps 69; Mt 13,54-58
- l 4. JEAN MARIA VIANNEY, PREESTER. MÄLESTUSPÄEV.
Jer 26,11-16.24; Ps 69; Mt 14,1-12
- P 5. Tavalise liturgilise perioodi XVIII pühapäev
Jes 55,1-3; Ps 145; Ro 8,35 ja 37-39; Mt 14,13-21
- e 6. ISSANDAMUUTMISE PÜHA.
Tn 7,9-10 ja 13-14 Ps 97; 2 Pe 1,16-19; Mk 9,2-9
- t 7. SIXTUS II, PAAVST JA TEMA KAASLASED, MÄRTRID.
CAETANUS, PREESTER.
Jer 30,1-2 ja 12-15 ja 18-22; Ps 102; Mt 14,22-36
- k 8. DOMINICUS, PREESTER. MÄLESTUSPÄEV.
Jer 31,1-7; 10-12ab ja 13; Mt 15,21-28
- n 9. Jer 31,31-34; Ps 51; Mt 16,13-23
- r 10. LAURENTIUS, DIAKON JA MÄRTER. KIRIKUPÜHA.
2 Kor 9,6-10; Ps 112; Jh 12,24-26
- l 11. CLARA, NEITSI. MÄLESTUSPÄEV.
Hab 1,12-2,4; Ps 9; Mt 17,14-20
- P 12. Tavalise liturgilise perioodi XIX pühapäev
1 Ku 19,8b-9a ja 11-13a; Ps 85; Ro 9,1-5; Mt 14,22-33
- e 13. PONTIANUS, PAAVST JA HIPPOLYTUS, PREESTER, MÄRTRID.
Hes 1,2-5 ja 24-28c; Ps 148; Mt 17,22-27
- t 14. Hes 2,8-3,4; Ps 119; Mt 18,1-5 ja 10 ja 12-14
Eelöhtul 1 Aj 15,3-4 ja 15-16 ja 16,1-2; Ps 132; 1 Kor 15,54-57; Lk 11,27-28
- k 15. PNM. TAEVASSEVÕTMISE SUURPÜHA.
Ilm 11,19a ja 12,1 ja 3-6a ja 10ab; Ps 45; 1 Kor 15,20-26, Lk 1,39-56
- n 16. ISTVAN (STEPHANUS) UNGARIST.
Hes 12,1-12; Ps 78; Mt 18,21-19,1
- r 17. Hes 16,59-63; Jes 12,1-6; Mt 19,3-12
- l 18. Hes 18,1-10 ja 13b ja 30-32; Ps 51; Mt 19,13-15
- P 19. Tavalise liturgilise perioodi XX pühapäev
Jes 56,1 ja 6-7; Ps 67; Ro 11,13-15 ja 29-32; Mt 15,21-28
JEAN EUDES, PREESTER.
- e 20. BERNARD, ABT JA KIRIKU DOKTOR. MÄLESTUSPÄEV.
Hes 24,15-24; 5 Mo 32,18-21; Mt 19,16-22
- t 21. PIUS X, PAAVST.
Hes 28,1-10; 5 Mo 32,27-36; Mt 19,23-30
- k 22. PNM. KUNINGANNA. MÄLESTUSPÄEV.
Hes 34,1-11; Ps 23; Mt 20,1-16
- n 23. ROSA LIMAST, NEITSI.
Hes 36,23-28; Ps 51; Mt 22,1-14
- r 24. APOSTEL BARTOLOMEUSE PÜHA.
Ilm 21,9b-14; Ps 145; Joh 1,45-51
- l 25. LUDOVICUS. JOSEPH CALASANZISIST, PREESTER.
Hes 43,1-7a; Ps 85; Mt 23,1-12
- P 26. Tavalise liturgilise perioodi XXI pühapäev
Jes 22,19-23; Ps 138; Ro 11,33-36; Mt 16,13-20
- e 27. MONICA. MÄLESTUSPÄEV.
2 Te 1,1-5 ja 11-12; Ps 96; Mt 23,13-22
- t 28. AUGUSTINUS, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR. MÄLESTUSPÄEV
2 Te 2,1-3a ja 13-17; Ps 96; Mt 23,23-26
- k 29. RISTIJA JOHANNENESE MARTÜÜRIUM. MÄLESTUSPÄEV.
Jer 1,17-19; Ps 71; Mk 6,17-29
- n 30. 1 Kor 1,1-9; Ps 145; Mt 24,42-51
- r 31. 1 Kor 1,17-25; Ps 33; Mt 25,1-13

SEPTEMBER

- l 1. 1 Kor 1,26-31; Ps 33; Mt 25,14-30
- P 2. Tavalise liturgilise perioodi XXII pühapäev
Jer 20,7-9; Ps 63; Ro 12,1-2; Mt 16,21-27

Mõtteid Maarja taevassevõtmise päeval

Kui me mõtleme sellele, kuivõrd keskne on eri ajastutel olnud Maarja, Jeesuse ema, koht katoliiklaste hareduses ja palvetes, võib olla raskesti usutav, et see on selliseks kujunenud küllalt hilisel ajal. Neljal esimesel sajandil ei olnud tema austamine kristlaste hulgas eriti levinud, ja ka tema osa üle lunastusloos ei arutletud kuigi palju. Neil aegadel keskendusid kristlaste mõtted küsimusele, kes õigupoolest oli Jeesus, ja kiriku kogu jõud oli koondunud otsima vastust Jeesuse jumaliku olemuse küsimusega seonduvatele keerulistele probleemidele. Nendes arutlustes osalesid mitte ainult piiskopid ja teoloogid, vaid kõik kristlased; isegi terved linnad vaidlesid erinevate tõlgendusvõimaluste üle. Üks kõrgestiaustatud kirikuks kaebas koguni, et ta ei saa minna avalikku sauna, ilma et selle personal ei küsiks kogu aeg tema arvamust Jeesuse jumaliku olemuse kohta.

Alles seejärel, kui esimesed kirikukogud olid pidulikult kinnitanud Jeesuse jumalikkust olemust puudutava õpetuse, pöördus kiriku huvi Maarja poole. Efesose kirikukogu aastal 431 pidi kaitsma õpetust Jeesuse inimlikust olemusest nende eksiõpetuste vastu, kes küll nõustusid Jeesuse jumaliku olemusega, kuid vaidlustasid selle, et ta oli tõeline inimene; need eksiõpetused väitsid, et Jeesus vaid teeskles inimeseks olemist — ja seepärast olevat tema ristisurmgi olnud vaid jumalik näitemäng. Kui Efesose kirikukogu isad soovisid lõplikult kinnitada ristiusu alustesse õpetust Jeesuse inimlikust olemusest, tõstsid nad esile tema sündimist inimeseks. Selle õpetuse kindlustamiseks andsid nad Maarjale aunime "theotokos", jumalakandja (jumalasünnitaja): Maarja kandis jumalikkust oma ihus ja sünnitas ta elama inimesena samal kombel, kui missugune ema tahes oma lapse. Me kutsume Maarjat Jumalaemaks, kuid ametlikult kasutas seda aunime meie kirikus esimest korda alles Vatikani II kirikukogu aastal 1964.

Lääne kirikus ei olnud enne VI sajandi keskpaika liturgilisi pühi Maarja mälestuseks ja auks, vaid teda meenutati koos teiste pühakute ja märtritega. Ida kirikus oli siiski juba tekkinud mitmeid Maarjaga seotud pühi, milledest tähtsaim oli Maarja surmaunne uinumise püha augusti 15. päeval. Selle püha koos paljude teiste tähtpäevadega võttis lääne kirik oma kalendrisse VI sajandi lõpus ning andis sellele uue nime: Maarja taevassevõtmise suurpüha.

Usk Maarja taevassevõtmisesse põhineb rahvalikul käsitlusel — kristlased ei suutnud võtta omaks seda, et Jeesuse ema maine ihu, mille Jumal ise oli loonud ja pühitsenud templiks oma Poja inimeseks sündimise

jaoks, oleks pärast Maarja surma muutunud põrmuks. Nii sündis kristlaste seas tugev usk sellesse, et Maarja võeti taevasse ihulikult kujul, ja et ta on seal, Jumala juures, nii ihuga kui hingega. Kuigi dogma Maarja taevassevõtmisest kinnitati pidulikult alles aastal 1950, oli kirik seda juba sajandite vältel õpetanud tõena, mis oli tekkinud usklike usulistest kogemustest.

Maarja taevassevõtmise püha tuletab meile meelde ka meie oma lootust. Me usume ja loodame, et Jumal laseb kord meiega sündida sedasama, mida ta on Maarjale juba teinud: ta tõstab kogu meie isiksuse, nii hinge kui keha, uude olemisse Tema rahuriigis. Nii väljendab ka Maarja taevassevõtmist puudutav õpetuslik määratlus lootust, et mõte Maarja taevassevõtmisest ihulikult kujul kinnitab ja elavdab meie usku meie endi ülestõusmisesse.

Maarja tähendus meile ei piirdu siiski sellega, et tema kaudu tugevneb usk meie endi tulevasse elusse. Ta annab igale kristlasele argielu keskel lootust ja usaldust Jumala vastu. Luuka evangeeliumis kirjeldatakse Maarjat naisena, kes ülistab Jumalat selle eest, et see Kõigeväeline on teinud talle suuri asju. Ka kirik rõõmustab selle üle, et Jumal valis Maarja oma Poja emaks, ja tänab teda, et ta pööras pilgu oma alandlikule ümmardajale.

Maarjas on siiski ka teatud oht: ta ütleb avalikult välja vaeste ja leplikute soovi, mis murrab võimupositsioonid: "Ta on maha tõuganud vägevaid aujärgede pealt ja alandlikke ülendanud. Näljaseid on ta täitnud heade andidega ja rikkaid tühjalt ära saatnud." (Luuk. 1:52-53). Paljudele vaestele väljendab Maarja ülistuslaul ("Magnificat") nende endi lootust Jumala vabastavas vääsesse. Nende jaoks ei ela Maarja vaid Piibli sõnades, piltides ja harrastes palvetes, vaid selles võimsas ja tegelikus muutuses, mis saab maailmas tõeks, kui peetakse tähtsaks Jumala tahet.

Maarja on kõigi tagakiusatute, hüljatute ja põlatute ema. Tema ise oli alandlik Jumala ees ning inimeste silmis alam, kuid Jumala valik tegi temast suure. Seesama Jumala valik puudutab kõiki, kes Tema ees on alandlikud. Oma sõnadega toob Maarja ilmsiks Jumala kohutotsuse türannia kohta ja tema otsuse murda need jõud, mis inimesi rõhuvad. Nii saab tõeks Jumala tahe, ja nii tuleb lähemale Jumalariigi tõekssaamine.

isa Pentti Laukama,
diakon,
Helsinki Katoliikliku Infokeskuse juhataja,
Soome katoliikliku piiskopkonnalehe "FIDES" peatoimetaja.

(Spetsiaalselt "Kiriku Elu" jaoks.)

6. augustil kell 10.00 algab Cesise katoliku kiriku ja Riia püha Jaakobuse katedraali eest palverännak, mis liigub umbes 30-kilomeetrise päevamatkade kaupa Aglona poole. Kohalejõudmine on planeeritud 13. augusti pärastlõunal, et osa võtta 14. ja 15. augustil, pühima neitsi Maarja Taevasevõtmise pühal toimuvatest pidustustest.

Palverännakuga saab liituda ka hiljem. Cesisest järgmine peatuspaik on sama päeva õhtul Taurene asulas (vahemaa 35 km.). 7. augustil jõutakse Vecpiebalga asulasse (teekonna pikkus 26 km.). 8. augustil läbitakse vahemaa Vecpiebalgast Madonani (29 km.). 9. augustil Madonast Barkavani (28 km.). 10. augustil jõutakse (pärast 12. km läbimist) Varaklani asulasse. Järgmisel päeval liiguvad palverändajad Varaklanist Vilani asulasse (12 km). 12. augustil läbitakse vahemaa Vilanist Maltani, 13. Maltast Aglonani. Kaasa võtta matkavarustus, mille transport ühest peatuspaigast teise organiseeritakse.

KOGUDUSTE KÜLALISED

28. juulist 2. augustini kestis Soome katoliiklaste ajalehe "Fides" toimetaja ning Katoliikliku Infokeskuse juhataja seisuslik diakon Pentti LAUKAMA visiit Baltikum. Tema külaskäigu peaeesmärgiks oli kontaktide loomine Eesti, Läti ja Leedu katoliiklike ajakirjanikega, et kutsuda ka kolme Balti riigi esindajad tuleva aasta veebruarikuus Helsingis toimuvale põhjamaade katoliiklike ajakirjanike organisatsiooni USIP konverentsile.

Külastades esimest korda okupeeritud Balti riike ja üldse Nõukogude Liitu, tundis soome ajakirjanik suurt huvi katoliiklaste elu vastu siinsetele aladel.

Lisaks põhiprogrammile osales isa Pentti Tallinna ja Tartu kiriku pühapäevastel jumalateenistustel, teenides diakonina, ning pidas nende koguduste katoliiklastele loengu Vatikani II kirikukogust. Loeng valgustas meile, pikki aastaid isolatsioonis elanud inimestele, kirikureformi sügavamamat olemust, millest enamikul oli senini olnud vaid üsna hägune ettekujutus. Vastates kuulajate küsimustele selgitas lektor põhiteema kõrval veel paljusid olulisi küsimusi ning andis ülevaate tänapäeva katoliku kiriku ja oikumeenia arengusuundadest.

Külalise koostööettepanek võeti kõigi Baltikumi katoliiklastest ajakirjanike poolt rõõmuga vastu. Härra Laukama jäi oma reisiga rahule, öeldes, et ta olevat reisist saanud palju rohkem, kui alguses oodata osanud. Meie jääme teda taas Eestisse ootama, uuesti tulekuks on isa Pentti juba oma nõusoleku andnud.

1. - 11. ja 27. - 30. juulini viibis taas Eestis isa Guy BARBIER Helsinki püha Henriku kogudusest. Isa Guy osales jumalateenistustel ning pidas mitmeid loenguid nii Tallinna kui Tartu koguduste liikmetele, samuti viis läbi "Eluvaatlusi". Kahjuks oli küll suvi ja ilusad ilmad viinud suure osa inimestest maale või puhkuseraisidele, kuid isa Guy jäi oma käiguga rahule, öeldes, et seekordoli raskuspunkt asunud just isiklikel, neljasilmavestlustel ja kontaktidel. Ka isa Guy'd ootavad katoliiklased pea tagasi.

14. juunist 14. juulini viibis taas Eestis Kanadas elav eestlasest katoliku preester, Toronto Ülikooli professor isa Vello SALO. Isa Vello osales selle aja sees mitmetel jumalateenistustel ning 8. juulil oli Tartu kogudusel pärast õhtust missat temaga kohtumine. Kõne all oli Katoliku kirik tänapäeva maailmas ning isa Vello veel pooleli olev Piiblitõlge. Kohtumine andis paarikümnele sellel osalenud Tartu katoliiklasele hea tuju ja uusi teadmisi. Siiski loodame, et me ükskord võime isa Vellot mainida kias mujal, kui oma külaliste rubriigis.

"KIRIKU ELU" ERINUMBER

Eesti märtrina surnud piiskopi Eduard Profittlichi 100. sünniaastapäevaga seose on septembrikuu "Kiriku Elu" number pühendatud täielikult sellele suursündmusele eesti katoliiklaste elus. Erinumbrisse püüame koondada kõik meile kättesaadavad materjalid, mis otseselt või kaudselt on seotud Eesti katoliiklaste viimase ülemkarjasega. Seetõttu jäävad septembrikuu numbrist välja mõned läbi paljude numbrite järgnevad materjalid.

paavsti vaimulikku autoriteeti, mis maksab nii taevas, maa peal kui allilmas — paavsti kui ülempreestri, karjase ja õpetaja ametit. Kuna aga paljud mõistsid tiaara sümbolikat paavsti pretensioonina ilmalikule võimule, jättis Paulus VI selle ajutiselt paavsti paramentikast välja. Vahel annab paavst ka mõnede prelaatidele loa kanda mitrat, mida sel juhul nimetatakse *infulaks* ja selle kandjat *infulaadiks*.

Piiskopisau ehk *baculum* (ka *baculus*, *pastorale*, *pedum*, *campata*) on inimesekõrgune kõverduva kaunistatud ülaosaga sau, mida piiskop kannab pidulikel jumalateenistustel. See element ilmus liturgiasse XI sajandil ja on piiskopivõimu tähis. Ristikujulise ülaosaga paavstisaua ehk *ferulat* kasutas paavst ainult väga pidulikel teenistustel, kuid Paulus VI alates on see paavstiliturgias alalises kasutuses. **Abtisau** on vaesema dekooriga ja tavaliselt ripub selle kõveruselt alla **pannisellus** — liputaoline rätik.

Rationaal (rinnakilp) on vanatestamentliku aroniidist preestri ametitunnus, mida ka kristlik kirik on piiskopitunnusena ajaloos mitmeti kasutanud. Tänapäeval kuulub see ainult nelja peapiiskopi — Padeborni, Eichstätti, Toul-Nancy ja Krakovi piiskoppide — ornaadi juurde.

Pontifikaalsukki, -kingi, -kindaid ja liturgilist sõrmust (mis käis kinnaste peale) pärast Vatikani II kk. tavaliselt enam ei kasutata.

Rinnaristi (*pectorale*), mida piiskopid ja abtid kannavad nii väljaspool liturgiat kui ornaadi juurde, tohivad prelaadid ja infulaadid kanda ainult liturgias.

LITURGILISED VÄRVID, LITURGILISED PERIOODID JA KIRIKUPÜHAD

Liturgilised värvid on valge, punane, violetne ja roheline. Nad märgistavad tähtpäevi ja liturgilisi aegu.

Valget ornaati kannab vaimulik Jõulude ja Ülestõusmispühade liturgiliste perioodide jumalateenistustel, Jeesuse ja neitsi Maarja tähtpäevadel, Suure Neljapäeva õhtul, pühakute tähtpäevadel (kes polnud märtrid), kiriku sissepühitsemisel ja selle aastapäevadel jms.

Punast ornaati kasutatakse Palmipuudepühal, Suurel Reedel, Nelipühil ja märtrite tähtpäevadel.

Violetset ornaati kasutatakse adventi- ja suure paastu ajal ning surnute eest peetavatel teenistustel.

Roheline liturgiline värv tähistab tavalist liturgilist perioodi, mis on väljaspool pühadeaegu.

Tihti juhtub, et ühele päevale langeb mitu tähtpäeva. Seepärast selgitagem lähemalt tähtpäevade ja kirikupühade hierarhiat, millest sõltub ka iga päeva liturgiline värv.

Kirikukalendris, mille struktuuri järgib ka käesolevas lehes olev kalender, võime märgata järgmist tähtpäevade klassifikatsiooni:

Suurpüha (*sollemnitas*) — pühapäevaga tähtsuselt võrdsustatud või teatud mõttes pühapäeva isegi ületav kirikupüha (kui suurpüha langeb pühapäevale, peetakse mitte pühapäeva, vaid suurpüha missa). Erilise tähtsusega on veel nn. kohustuslikud suurpühad (*sollemnitates de praecepto*), mil kirikuskäimiskohustus on võrdsustatud kohustusega pühapäeviti missast osa võtta (katoliku maades seetõttu neil päevadel asutused ei tööta). Selliseid päevi on kirikuaastas kümme: PNM Pärispäeva saamine 8.12; Jõulupüha 25.12; PNM Jumalaema suurpüha 1.01; Kolmekuningapäha 6.01; Püha Joosepi suurpüha 19.03; Kristuse Taevasseminemispüha (liikuv); Kristuse pühima Ihu ja Vere suurpüha (liikuv); Pühade apostlite Peetruse ja Pauluse suurpüha 29.06; PNM Taevasevõtmise suurpüha 15.08 ja Kõigi pühakute suurpüha 1.11.

Kirikupüha (*festum*). Tähtsuselt järgmine (pühapäevale alluv). Mõnes piiskopkonnas võib olla tõstetud suurpüha staatusse.

Mälestuspäev (*memoria*) tähendab, et sellel päeval vähemalt üks kirikus peetavatest missadest on kohustuslikus korras mälestuspäeva missa, kui muidugi samale päevale ei lange suurpüha, pühapäev ega kirikupüha.

Adventi-, Jõulu-, Suure Paastu ja Ülestõusmispühade nädala- päev. Allub mälestuspäevale, kuid muus osas on samalaadne mälestuspäevaga.

Meenutus (*dies commemorationis*) kujutab endast mälestuspäeva, mille vaimulik võib oma soovi korral valida, kuid mis pole kohustuslik.

Tavalise liturgilise perioodi nädalapäev (*feria* "per annum"). Harilikult kirjutatakse vaimulikele määratud kalendritesse seesuguse päeva kohta "missa ad libitum" — missa vaimuliku valikul, mis tähendab, et vaimulik võib valida tavalise nädalapäeva, meenutuse või votiivmissa vahel. Neist viimane kujutab endast eriotstarbelist missat: paavsti eest, heategijate eest, surnute eest jms.

Ülevaate koostamisel on kasutatud

väljaannet Lexikon für Theologie

und Kirche 1 – 14, Herder 1986

OTSIDA JUMALAT, SELJAKOTT SELJAS

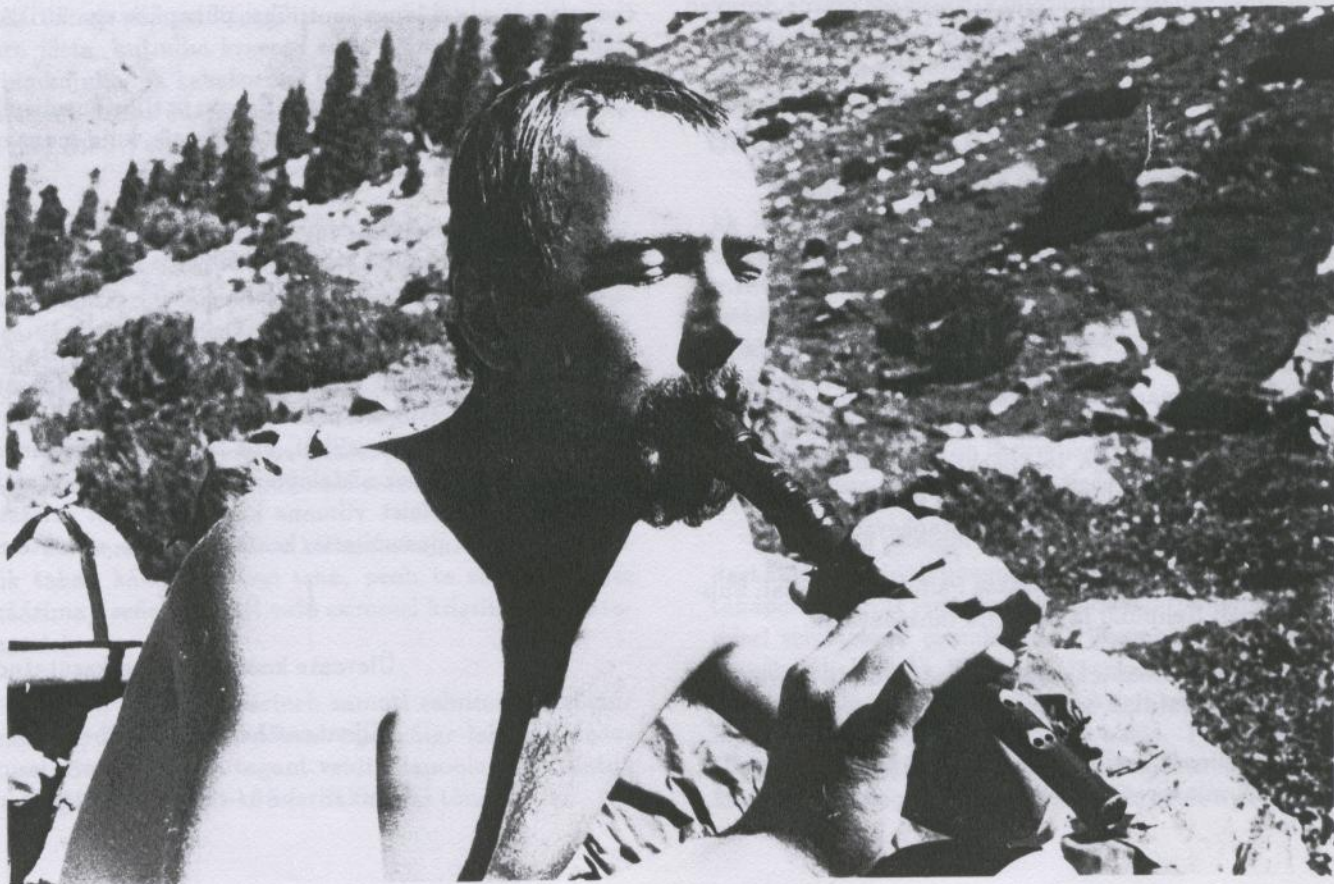
preester Mieczyslaw Malinski

(Raamatust "Uskuda Kristusesse",
algus KE nr 2/1989)

Meie mällu on visa järjekindlusega sööbinud lapse kujutelm maailma loomisest justkui mingi masina ehitamisest, mille osadeks on eluta ja elus loodus, loomad ja inimesed. Masin, mis on tööle pandud ja käib oma loojast sõltumata. See kujutelm läheb üllatavalt hästi kokku meie argipäeva mõtlemiste ja kogemustega, kuid maailm on tegelikult ju Jumala poolt loodud. Maailma eksisteerimine on Jumala kestev looming, tema loometöö pidev väljendus, nii nagu inimese looming kannab endas autori isikupära. Jumal on teispoolne, transtsendentne.

Ta on väljaspool seda maailma, kuid ometi saab maailma olemus — asjad, protsessid, ajalugu — just temast alguse. Kui see on nii, siis suudame ka meie liikuda maailma olemuse suunas ja rääkida kohtumisest Jumala täiuslikkuse hiilgusega. Siseneda maailma, et kohata Jumalat. Tihti on selle väljenduse väärtust alandatud ütlemisega: "Ah, kui kerge on palvetada, kui sa vaatad tähistaevast, päikese tõusu või loojangut." Ehkki selles on osake tõtt, ei huvita meid praegu ainult visuaalne külg. Maailma sisenemine pole looduse, millegi meist väljaspool asetseva, imetlemine. Maailm on tõelisus, mis võtab meid endasse, mis sisaldab peale kõige välise ka meie inimeseksolemist tervikuna.

Siseneda maailma tähendab minna ülespoole, imetleda metsi, ojasid, rohtu ja kerkivat kaljut, tõusta lõõskavas päikses mööda kaljuseina, tundes, kuidas higi voolab mööda selga alla; juua mägiallikaist külma vett, keeta lõkketulel lõhnavat suppi, magada telgis või magamiskotis, vaadata öösel tähistaevasse, hingata täie rinnaga järvedelt tõusvat õhku, kuulata heinamaadel rohutirtsude laulu. Maailma siseneda saab mererannal lamades, tundes, kuidas kogu su keha laeb endasse päikese soojust, vaikes järves supeldes või minnes merre vastu suuri lainevalle, vaadates, kuidas päike merre loojub, magades vägilaseund, süües lõhnavat leiba, käies öitsvatel aasadel — ammutades sellest maailmast tema tõelist rikkust ja ilu.



Kuid kõige lähemal kõigest loodust on sulle siin maailmas teine inimene. Kui sa vaatad maastikumaali, võtad meeeldi vastu teise inimese visiooni, jälje inimese tegevusest. Sa võid siseneda maailma, vaadates maastikuga kokkukasvanud vanu losse, roheline mattunud talumaju, väikelinnu, vanu linnaosi, käies piki gaasilampidega valgustatud tänavaid, kus mängib sentimentaalne muusika, kuulates turuplatsil kulli mängivate laste hõikeid, märgates verandadel kohvi joovaid inimesi. Siseneda maailma tähendab otsida huvitavat vanas kreekas, roomas, gooti arhitektuuris, osata hinnata kaasaja saavutusi, viadukke, sildu, mälestusmärke, kihutada serpentiniina mähketõusvaid teid pidi, tunda mootori ühtlast müra, lennata lennukiga, käia laatadel ja turgudel vanade naiste keskel, kes müüvad oma käsitöösemeid.

Siseneda maailma — ja maailm lakkab meie jaoks olemast ese, me pole enam kõrvaltvaatajad. See olen mina, kes tunneb end olevat seotud selle maailmaga, kes võtab maailma elust osa. Mina pole enam maailmale võõras, vaid see, kes saab aru, kes tunneb temast rõõmu. Nii hakkab ära kaduma vahe, kus on maailm, kus olen mina, mina päikeses ja tuules. Olen maailmaga seotud väsimuses ja puhkuses, tormis ja vihmas.

Rõõm sellest maailmast, mis on antud, rõõm, mis on nagu äratundmine, mis on arm. See on osasaamine ilust ja väest — Jumala enda ülevusest.

Asjade, protsesside, sündmuste — maailma olemiseni, milles Jumal end ilmutab, võib jõuda ainult kaemuslikul, kontemplatiivsel teel. Kaemus ei ole ainult millegi vastuvõtmine, vaid eneseületamine, enese lahtirebimine passiivsusest. See ei ole maailma lõpunimõistmine, vaid kirgastav avanemine kogemusele, et me ei suuda haarata maailma, mis meid ümbritseb. Ilu, headus, imepärassus, mis meile ilmub, ületab meie tavavõimalused, kuid me ei tunne end lahustunuina selles, vaid üksnes kõrgemaletõstetuina oma argielust ja selle probleemidest. Kaemus annab meile äratundmise kirjeldamatust õnnest. Niisugune õnn pole passiivne nauding, vaid tõus vaimsesse kõrgusse kuni kontakti kadumiseni materiaalse tege-likkusega. See on raskuspunkti ümberasetumine minult eneselt ümbritsevale maailmale, mis on olnud minu ümber kogu aeg, kuid mida mulle on alles nüüd antud ära tunda.

tõlkis R.Õ.

* * * * *

5. septembril. Täna algas minu elu. Mu vanemad ei tea veel sellest. Ma olen väike nagu õietolmukübe, kuid ma olen juba *mina*. Minust saab tüdruk, mul saavad olema heledad juuksed ja sinised silmad — üldse, kõik on juba kindlaks määratud, isegi see, et ma saan armastama lilli.

19. septembril. Ma olen juba veidi kasvanud, kuid ma ei suuda ise veel peaaegu midagi: kõike teeb minu eest ema. Kui imelik — ta ei tea siamaani, et kannab mind oma südame all, kuid sellegipoolest aitab mind, millega suudab. Kui hea ta on! Ja see pole õige, et ma ei ole veel inimene. Mul on ema ja mina olen tõeline inimene, nii nagu leivatükike on tõeline leib. Tema on minu ema ja mina olen mina.

23. septembril. Ma suudan juba suud lahti teha, aasta pärast oskan naeratada ja hiljem hakkam rääkima. Minu esimene sõna saab olema: "Ema" . . .

25. septembril. Täna hakkas tööle minu süda. Nüüdsest hakkab ta lööma hetkekski puhkamata, kuni ta aastate pärast vanadusenõrkuses väsib.

2. novembril. Ma kasvan üha. Juba hakkavad mu käed ja jalad kaju võtma. Veel kaua tuleb oodata, enne kui need jalad kannavad mind ema avatud sülele, enne kui hakkam oma kätega avastama maailma ja tegema sõprust teiste inimestega.

12. novembril. Mu kätel on sõrmed, naljakalt väikesed. Nende sõrmedega saan ma puudutama oma ema juukseid, aga kui ma nad suhu panen, siis ema ütleb: "See on pähh!"

20. novembril. Alles täna ütles arst emale, et ta kannab mind oma südame all. Kui väga võib ta rõõmustada! Ema, kas see teeb sulle rõõmu?

25. novembril. Kindlasti mõtlevad vanemad, mida mulle nimeks panna. Võibolla kutsuvad nad mind juba Andreseks, aga mina tahan olla Monika. Olen juba suur.

10. detsembril. Mu juuksed kasvavad. Nad on valged nagu lumi. Huvitav, mis värvi juuksed on minu emal?

13. detsembril. Ma näen juba, aga praegu on mu ümber öö. Ema toob mind ilmale ja ilm on täis päikest ja lilli. Ma pole veel lilli kunagi näinud, kuid kõige rohkem tahaksin ma näha oma ema. Milline sa oled, ema?

24. detsembril. Kas mu ema kuuleb juba mu südame lööke? On palju lapsi, kes tulevad ilmale haige südamega, siis peavad arstid tegema imet, et päästa nende elu. Minu süda on terve. Ta lööb nii ühtlaselt: tuks-tuks, tuks-tuks . . . Ema, sul saab olema terve laps!

28. detsembril. Täna lasi mu ema mind ära tappa . . .

tõlgitud anonüümsest

poolakeelsest väljaandest

NEITSI MAARJA ISLAMI PÄRIMUSTES JA KORAANIS

Araabia kaupmehe Muhammedi poolt 7. sajandil pKr rajatud sünkretistlik usund islam, mis küllalt kiiresti omandas Aasias maailmareligiooni mõõtmed, on sulandanud endasse peale beduiinide vanade uskumuste ja judaismi ka mõningal määral kristlikke elemente. Väidetavalt ilmunud kirjaoskamatule, arvatavasti epilepsiat põdevale usuisale peaingel Djibrīl (meile tuntud nimekuju Gaabriel vaste), kes andis edasi ainujumala Allāhi sõnumi: "Muhammed, sina oled Jumala prohvet, ja mina olen Djibrīl." Muhammedi kõnede ja õpetuste üleskirjutustest tehti tema kolmanda järeltulija Osmani ajal, umbes aastal 650 pKr, kokkuvõte, mida nimetatakse **Koraaniks** ("lugemised"). Islami püha raamat on jagatud 114 peatükiks, mis kannavad nimetust suura. Suurad on paigutatud kindla sisulise järjekorrata, teksti pikkuse järjekorras — pikemad asuvad alguses, lühemad lõpus. Muhammedi eluperioodide järgi eristatakse Mekka ja Mediina suurasid.

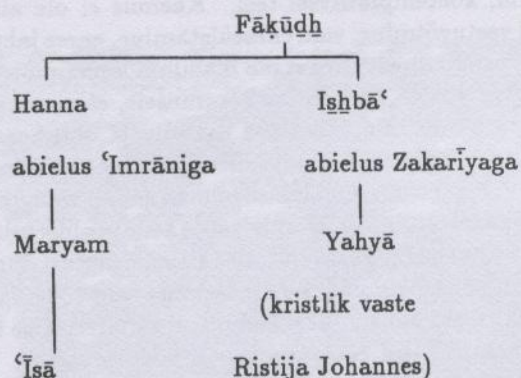
Koraanist võib järeldada, et teated ristiusu põhimõtetest on Muhammedini jõudnud küllalt kõverat teed pidi, ilmselt kristlike hereesiade ja apokrüüfsete legendilaadsete evangeeliumide kaudu. Jeesust austatakse kui suurt prohvetit, kuid kolmainisat Jumalat peetakse ketserlikuks vaimusünnitiseks. Kuigi Jeesus (araabia nimekuju on 'Īsā) on Islami traditsioonis tähtsam, on Koraanis siiski enam tähelepanu pööratud tema emale neitsi Maarjale.

Maarja resp. Maria nime araabia vaste MARYAM on identne Uue Testamendi kreeka keelse algteksti nimekujuga *Μαριαμ*. Vana Testamendi heebreakeelses tekstis esineb sama nimi kõige ürgsemal kujul Mirjam, מִרְיָם (2 Ms 15,20 jj; 4 Ms 12,1 ja 4jj ja 10 ja 15; 20,1; 26,59; 5 Ms 24,9; 1 Aja 5,29; Miika 6,4). Paljudes Koraani kirjakohtades esineb ühend 'Īsā Ibn Maryam, st Jeesus, Maryami poeg. Harukordne juhus, et isa asemel nimetatakse ema nime, tuleneb asjaolust, et ka islami pärimuse järgi puudus Jeesusel maine isa. Moslemite traditsiooni põhjal on Maryam üks neljast õilsamast naisest, kes kunagi maa peal elanud (nende nelja seas on ka Muhammedi abikaasa Khadīdja), kuid siiski neist neljast kõige tähtsam, sest ta on ühtlasi kõigi paradiisis elavate naiste valitsejanna.

Ristiinimestele võiks huvi pakkuda tekst suurast V,116: "Ja Allah ütles: "Oo 'Īsā Ibn Maryam, oled sa ütelnud rahvale: Võta mind ja mu ema kahe jumalana Allāhi kõrvale?" Ta kostis vastuseks: "Ei mitte, ma

ei saanud ütelda seda, milleks mul pole õigust. Kui ma oleksin ütelnud, siis sa teaksid seda." jne. Nagu näha, jäi Muhammedile mulje, et Kolmainisuse isikuteks on Allāh, 'Īsā ja Maryam. Palju on oletatud ja vaieldud, miks peeti kolmandaks isikuks just Maryami. Uurijad on viidanud mariamiitide sektile, kus Maarjat peeti Jumala ja Jeesuse kõrval võrdväärseks jumalaks. Epiphanius oma teoses "Ketserluse vastu" annab näiteks ka teate araabia naistest, kes austavat Maarjat kui jumalanat ja ohverdavad talle koogikesi (Adv. Haereses LXXVII 23). Ühe teooria järgi võis Muhammedi väärarusaama põhjustada ka kirik ise, kuna neitsi Maarja austamine jättis seal varju Jumala ja Kristuse. Kuna Koraanis on sageli Jeesus ja Vaim kokkulangevad suurused, siis tekkis nn. idiosünkraasia ja Kolmainisuse ühe isiku koht jäi tühjaks. Muhammedi loogika asetas sellesse tühimikku Jeesuse ema.

Islami pärimus on välja töötanud ka Maryami sugupuu. See langeb paljus kokku apokrüüfsete teoste "Protoevangelium Jacobi" ja "De nativitate Mariae" kaudu edastatud legendidega. Maryami isa nimi on islami traditsiooni järgi 'Imrān, kristlikus traditsioonis Joachim. 'Imrāni abikaasa nime Koraanis ei nimetata, kuid suulise pärimuse järgi olevat ta nimi Hanna. Hanna isa nimi oli Fākūdh ning tema õde nimetati Ishbā' (Luuka evangeeliumist meile tuntud Eliisabet). Seda genealoogiat võib skitseerida järgmiselt:



On olemas ka teine sugupuu variant, mille järgi Maryam ja Ishbā' olid õed, 'Imrāni ja Hanna tütreid.

Koraan ja islami traditsioon tunnevad Maryami sündimise lugu. äldjoontes on see järgmine: 'Imrān ja Hanna olid kõrges eas ja neil ei olnud lapsi. Õhel päeval vaatles Hanna linnukest, kes puuksal poega toitis, ja temask tärkas soov saada last. Ta palus seda Jumalalt ja lubas palve täitumise korral loovutada lapse templiteenistusse. Seejuures unustas ta, et töötuse täitmine muutub võimatuks, kui sünnib tütar (vrd. Protoevangelium Iacobi III, IV; süüria tekstis sama). Seepärast

kirjeldabki III suura 31 lõik Maryami sündimist järgmiselt: Ja 'Imrāni naine ütles: "Oo mu Jumal, ma pühendasin Sulle tema, kes on minu üsas. Nüüd võta ta minult vastu, sest Sina oled see, kes kuuleb ja teab". Aga kui ta oli lapse ilmale toonud, pidi ta kostma: "Oo mu Jumal, ma sünnitasin tütarlaste ... ja panin talle nimeks Maryam". Järgnevalt kirjeldatakse Koraanis, kuidas ema usaldab tütre Allāhi hoolde, et teda kaitsta saatana eest. Salmis 32 antakse teada, et Maryam veedab lapsepõlve templis, täis jumalikku armu ning Zakariyā hoolealusena. Pärimuse järgi olevat Imrān suranud enne Maryami sündimist. Loobudes muude üksik-asjade ning nende kristlike paralleelide kirjeldamisest, tuleb siiski ära märkida, et Maryami sünnilugu nii Islami traditsioonis kui kristlikus pärimuses on peaaegu kattuvad. Siin on Muhammed olnud ristiusu elementide ülevõtmisel kõige täpsem.

Koraani kõige varasema viite Jeesuse neitsistsündimisele leiame esimesse Mekka perioodi kuuluvast suurast XXIII,52: "Ja me tegime Maryami pojast ja tema emast tunnustähe; me laskime neil viibida ülemas paigas, kus valitseb rahu ja mida niisutavad allikad". Mediina suura LXVI,12 seostab neitsist sündimise jumaliku Vaimuga: "Ja Maryam 'Imrāni tütar hoidis oma ihu puhta ja me puhusime tema sisse oma Vaimu. Ta hakkas mõistma oma Issanda sõnade ja Tema raamatu tõe ning oli üks sõnakuulelike seast". Suura III,37 on selge paralleel Luuka evangeeliumile (1,28): "Kui inglid ütlesid: Oo Maryam, tõesti on Allah sind välja valinud ja puhastanud ning sind kõigist naistest esile tõstnud. Oo Maryam, alanda ennast oma Isanda valitsemise alla, heida maha ja kummarda koos nendega, kes kummardavad".

Koraani üks suuradest, nimelt XIX, kannab nime "Maryam", sest siin on kõige rohkem vaatluse all Jeesus ja tema ema. Suura algab Zakariyā looga ja Ristija Johannese (Yahyā) sündimisega (salmid 1 - 15), millele järgneb Maryami ja 'Isā lugu (salmid 16-32). Et see meile peaks olema küllalt põnev, siis vaatleme seda tekstilõiku natuke lähemalt. Koraan ütleb nõnda:

"Nõndasamuti pane lugemisteraamatus tähele lugu Maryamist. Kui ta kord oma perekonna juurest tõmbus paika, mis asub vastu idapoolset ilmakaart, ja võttis eest oma näokatte, siis me saatsime tema juurde oma Vaimu kauni noormehe kujul. Maryam ütles: "Ma otsin varjupaika Kõigekõrgema juurest, sest pelgan sind. Kui sa teda kardad, siis hoidu minust eemale." Tema aga vastas: "Sinu Isand saatis mind sulle andma püha poega". Tema /Maryam/ ütles: "Kuidas ma võin saada poja, sest ükski mees pole mind puudutanud, ma ei ole ju ometi mingi lõbunaine!" Aga noormees kostis: "See sünnib siiski, sest sinu Isand ütleb, temal on seda kerge

teha. Me teeme temast inimestele imeväärse tunnustähe ja ta on meie halastuse tõendaja. Nii oli asi iseenesest otsustatud". Nõnda ta võttis poja vastu ja läks /raskejalgsena/ üksildasse paikka. Äkki tulid tema peale sünnitamise vaevad, kui ta istus palmi all. Ta ütles siis: "Oh oleksin ma surnud ja ammu unustatud!" Kuid üks hääl hüüdis: "Ära kurvasta, juba on sinu Isand juhtinud sinu jalgade ette veeoja. Raputa ainult palmipuu tüve ja sealt sajab sulle küllalt küpseid datleid. Söö ja kustuta janu ning lase oma silmadel särada. Ja kui sa kohtad mõnd inimest, kes sulle ehk lapse pärast küsimusi esitab, siis ütle: "Ma töötasin Kõigekõrgemale paastuda, ja ma ei räägi seetõttu täna mitte kellegagi /s.t. ei räägi midagi üleliigset/." Ja ta läks last kätel hoides rahva juurde, kes ütlesid: "Oo Maryam, sa oled korda saatnud imeliku teo! Oo Haruni öde, sinu isa ei olnud tõesti paha mees ja ka sinu ema ei olnud lõbunaine." Siis näitas Maryam käega lapse peale, et laps nendega räägiks. Inimesed ütlesid selle peale: "Kuidas, kas me peame rääkima hällilapsega?" Aga laps ütles: "Tõesti, mina olen Allahi teener, Tema andis mulle oma õnnistuse, kus ma ka ei viibiks, ja käskis mind palvetada ja anda armuande, nii kaua kui ma elan, ning olla aupaklik oma ema vastu. Allah ei teinud mind armetuks ega ülbeks. Rahu langegu minu sündimise ja minu suremise päevade peale ja sellele päevale, kui mind jälle üles äratatakse."

See oli nüüd 'Isā Ibn Maryam, tõe sõna, milles nemad (juudid) kahtlevad. Allāhile pole kohane, et tal oleks poeg. Temale olgu au ja ülistus. Nõnda kuidas Tema otsustab ja ütleb: "Saagu!", nii ka jääb. Tõesti, Allāh on minu ja teie Isand; seepärast teenige ainult teda, sest see tee on õige. Valeõpetuse pooldajad (mõeldud on kristlasi) aga ei ole sellega nõus (st mis puudutab 'Isā isikut)".

Ka see Koraani kirjakoht toob silme ette apokrüüfsete evangeeliumide imepäraseid kirjeldused Jeesuslaps-est, kes kohe pärast sündimist hakkab kõnelema ja kes põgenemisel Egiptusesse paneb palmi kummarduma oma ema kohale kaitseks päikese eest. Jeesuse sünnilugu on veel esitatud II suuras, mis kuulub hilisemasse Mediina ajajärku. Joosepi isikut Koraan ei tunne. Sünnilugudest võib järeldada, et Muhammed püüab kaitsta Maryami juutide laimujuttude eest. Just see asjaolu näib olevat tema jaoks tähtsaim suuras IV,155. See on ju tõsi, et juba esimese sajandi viimasel veerandil leiutasid juudid, et Jeesuse isa olevat keegi tundmatu rooma legioonär nimega Panthera. Veel 160. aasta paiku pKr teadis filosoof Celsius seda laimavat väidet, mis jõuab meieni Origenese (umbes 195–254) teose kaudu "Contra Celsum" (I,32): "Mirjami mees, elukutselt puussepp, tõukas ta endast ära, pärast seda, kui ta oli abielu rikkunud. Ta rändas häbiga paigast paika ning sünnitas Jeesuse, kelle isaks oli keegi sõjamees nimega Panthera."

Huvitaval kombel haakub see tsitaat eespooltoodud väljavõttega Koraanist.

Nagu eeltoodust näha, leidub Islami pühas raamatus ja pärimustes küllalt arvukalt ristiusu elemente. Ehk ki paljud arusaamad on meie mõistes pea peale pööratud, annab see siiski kristlastele avaramad võimalused dialoogiks moslemitega. Ka praktilise usuelu tasandil osutuvad siin selle tõttu kontaktid võimalikuks. Taizés näiteks võib kohata kõige erinevamate kristlike kirikute esindajate kõrval ka islamiusulisi, kes nimetavad Jeesust hardalt oma vennaks. Ka Jumalaema ikka veel kestvaid ilmutused Medjugorjes on kuuldavasti ligi tõmmanud moslemitest palverändureid. Tagapõhja uurides võime tõdeda, et selles asjaolus pole midagi imelikku.

Ülo Pärnik.

Kasutatud kirjandus:

- 1) Der Koran. Aus dem Arabischen wortgetreu neu übersetzt von Dr. L. Allmann;
- 2) Enzyklopaedie des Islam, Bd. III, Leiden-Leipzig 1936, lk 367 – 369;
- 3) Betendes Gottesvolk, Zeitschrift des RSK, Wien nr 2/1990;
- 4) Sergei Tokarev. Religioon maailma rahvaste ajaloos, "Eesti Raamat", Tln. 1969, lk 545 jj.

KUIDAS USKU SAAB KUULUTADA

"Oma usku ma ei saa anda edasi, nii nagu arst süstib haigele seerumit. Ma ei saa kanda oma usku teisele üle, nii nagu bensiini viiakse vooliku abil autosse, või nii, nagu laste tõstetakse kraanaga ühelt laevalt teisele. Ma ei saa seletada oma usku, nii nagu õpetaja seletab õpilastele mateemaatikaülesannet. Ma ei saa tõestada oma usku, nii nagu andekas advokaat tõestab kahtlevale kohtunikule süüaluse süütust."

Sellisel kirjeldas üks indialasest preester oma raamatus, kuidas usku võib kuulutada. Tema sõnad kõlavad meie kõrvus väga lohutavalt. Me kõik, oleme me siis misjonärid, kogudusepreestrid, laste ja noorte vanemad, lastekasvatustööga tegelejad või tavalised koguduseliikmed, teame, kui väga on neis sõnades tõtt. Paljud on pidanud seda õppima pettumuste ja kannatuste kaudu.

Me ei saa anda oma usku teistele vägisi, isegi kui nad seda meie arvates väga vajaksid. Usu vahendamise puhul ei ole ju tegu vaid hingestatud sõnades, heades nõuannetes eluks või heades kommetes, vaid isiklikus suhtes ülestõusnud Issandasse Jeesusesse Kristusesse.

Kui apostlid rääkisid Toomasele õhinal sellest, et nad olid kohanud ülestõusnud Issandat, ei tähendanud see Toomasele midagi. Ta vastas, et suudab seda uskuda alles siis, kui näeb ise Jeesuse kätes naelahaavu ja saab panna oma sõrme nendesse ning käe tema külje sisse. Kui Lunastaja siis järgmisel pühapäeval talle ilmus, teda nimepidi kutsus ja käskis tal puudutada oma haavu, Toomas uskus ja tunnistas oma usku, öeldes: "Minu Issand ja minu Jumal".

Jumal on kinkinud meile usu seepärast, et ta armastab meid. Jumal tahab anda selle kingituse ka kõigile teistele inimestele. Seepärast on tähtis, et sõnumit Lunastaja surmast ja ülestõusmisest kuulutataks kõikjal. Selle eest kannab kirik vastutust, selle eest vastutame meie kõik. Rääkides hädasolijale oma usust kellessegi, kes võib aidata, ei saa me siiski teha muud, kui anda aadressi ja telefoninumbri ning öelda, millal ja kus teda võib kohata. Me ei tohi segada end Jumala ja teise inimese vahelistesse suhetesse, sest me oleme vaid Jumala töövahendid.

Hea töövahend on leplik meeleka. Ta tahab ainult teenida, seal, kus teda vajatakse. Ta teab, et temast on kasu vaid siis, kui töömees ta kätte võtab. Hea töövahend usub, et meister saavutab oma eesmärgi ka ilma tema abita.

Sellisest valmisolekust ja usaldusest kirjutas too india preester:

"Võin tunnista oma usku vaid nii, et lasen Kristusel parandada oma patust elu. Võin tunnista oma usku vaid sellega, et palvetan oma ligimeste eest. Võin tunnista, tehes neid armastustegusid, mida Kristus tegi haigetele ja näljastele. Võin tunnista sellega, et andestan ja unustan pahatahtlikud jutud ja teod, nii nagu Kristus andestas ristil oma vaenlastele. Võin tunnista oma usku, olles valmis kannatama teiste eest, nagu Kristus kannatas meie

eest. Võin tunnistada oma usku sellega, et ei lase ebaõnnestumistel end masendusse viia, nii nagu Kristus ei lasknud inimeste uskmatusel end heidutada."

See, kes sel kombel annab tõendust oma usust, kuulutab usku oma eluga, ja selline jutlus on kahtlemata parim, sest ta muudab kuulajatele Lunastaja nähtavaks.

Ka kiriku kuulutustegevus, rõõmusõnumi levitamine, on tähtis. Apostel Paulus küsib, kuidas võiksid inimesed uskuda temasse, kellest nad ei ole kuulnud, ja kuidas nad võiksid kuulda rõõmusõnumit, kui poleks kuulutajat.

Apostlite tegude raamatus räägitakse, et apostel Peetruse esimene jutlus puudutas paljude inimeste südameid, ning nad astusid esimesed sammud usu teel. Nad parandasid meelt ja võtsid vastu ristimise. Nad sündisid uuesti veest ja Vaimust, ning nende isiklik suhe Kristusesse süvenes üha leivamurdmise ehk püha armulaua läbi. Nii kasvasid nad ühte ja said Issanda ihu liikmeiks.

Esimesed kristlased ei olnud oma kaasaegsetele pahanduseks, vaid Apostlite tegude raamatu järgi kõigi poolt lugupeetud ja armastatud. Nii kasvas algkogudus, ja iga päev liitis Issand nende hulka neid, kes said päästetud patuorjusest. Alkoguduse külgetõmbejõud seisnes tõenäoliselt just selles, et tunnistus, mida selle liikmed andsid oma eluga, kannustas apostlite kuulutustööd ja vastupidi.

Meid kõiki on kutsutud olema omal kombel teevitadeks Kristuse juurde, kes on usu läte, sest vaid temale võib inimene täielikult loota ja vaid tema kätte usaldada oma elu.

India preester lõpetab oma mõtiskluse nii:

"Jeesus, usu algus ja täideviija, ma olen tihti nõdrausuline; anna mulle jõudu. Ma tänan Sind inimeste eest, kes on kinnitanud minu usku. Anna mulle jõudu, et tunnistaksin oma usku teistele. Kui ma süütan põleva küünlaga teised küünlad, tuli ei nõrgene, vaid valgus suureneb. Kui tunnistan kellelegi oma usku, minu enda usk ei nõrgene, vaid leiab kinnitust."

Turku katoliku kiriku kogudusepreester
isa Frans Voss SCJ

Autori loal tõlgitud "FIDESest" nr 8/1990

CARITASE DELEGATSIOON EESTIS

15. ja 16 juunil viibis Tallinnas rahvusvahelise hoolekandeorganisatsiooni "Caritas Internationalis" delegatsioon eesotsas Rootsi rooma-katoliku kiriku abiipiiskopi William Kenney'ga, kes esindas mainitud organisatsiooni põhjamaade regiooni. Vestlusel, mis toimus Tallinna katoliku kiriku käärkambris, osales peale delegatsiooni juhi ka "Caritas internationalise" programmdirektor Robert J. Vitillo Roomast.

W.K: Caritas on organisatsioon, mis tegeleb hoolekandetööga, lähtudes iga regiooni spetsiifikast. Eelkõige on see iga regiooni — riigi, piiskopkonna vms. — kohalik organisatsioon. Pole oluline, et kasutataks nime "Caritas" (vaid üksikutes riikides on õnnestunud see nimi reserveerida ainult meie organisatsiooni tähistamiseks). Regionaalseid harusid ühendab koordineeriv võrk, mille ülesandeks on vahetada informatsiooni ja ideid. Võimu ja raha keskorganil ei ole, sest kõige tähtsam on töö, mida tehakse igas regioonis eraldi. Rahvusvahelised kontaktid on küll kasulikud, kuid ei kujuta endast organisatsiooni põhiolulist.

Mis puutub Eestisse, siis näeme, et hoolekandetegevus, mis siin tõesti tarvilik, põrkub majandusraskustele. Kohalike võimaluste kesisus annab põhjust materiaalse abi taotlemiseks rikastelt maadelt, kuid tööjõud tuleb leida kohapeal. Ilmselt tulevad ennekõike kõne alla kontaktid naabermaade Soome, Rootsi, Norra ja Taaniga, kuna aga meie põhjamaade organisatsioonid on väikesed ning meie ressursid piiratud, on võimalik keskorgani kaudu saada ühendust suuremate Caritase organisatsioonidega Belgias, Hollandis, Prantsusmaal, Saksamaal, Itaalias või Hispaanias. Muuseas, need organisatsioonid on abi andmisest NSV Liidule ja Baltimaadele huvitatud.

Millega meie organisatsioon teid aidata ei saa, on kirikute, kloostrite, kateheesikoolide vm. puht-religioosete asutuste loomise finantseerimine. Sellega tegelevad teised organisatsioonid. Ilmselt on siis, kui Moskvast vastavast Vatikani saatkond tööhoos sisse saab, Eestile kirikule ka sealt abi oodata, kuid mitte kuigi suures ulatuses, sest Vatikan on vaene.

Katoliikliku Caritase loomisega Eestis ei maksaks kiirustada, kuigi selle loomine tulevikus Eesti, Läti, Leedu jne. regionaalorganisatsioonidena on kahtlemata mõttekam mingist üleliidulise Caritase ideest. Siin tasuks eelkõige teha kindlaks nende sotsiaalsete vajaduste määr, mille rahuldamiseks on teil isikkooseis välja panna. Seejärel võite esitada oma projekti kas mulle Rootsi või otse Rooma. Loomulikult vajab projekt selle piiskopkonna, kuhu teie vabariik kuulub, piiskopi heakskiitu.

R.J.V: Meie organisatsioonil on juba kogemusi Ida-Euroopa maadega ja me teame, et teie ametivõimudega pole kerge asju ajada. Samuti on küsimus selles, kui suur on summa, mida te vajate. Mida suurem on summa, seda rohkem nõuab selle kogumine kontakteerumist erinevate allorganisatsioonidega eri maades ja võtab vastavalt rohkem ka aega. Teie peate meile teatama, milliseks hoolekandetööks vajate raha. Missugune see töö täpselt on, see sõltub teie võimalustest ja vajadustest, peaaegu aga, et see oleks hoolekandetöö ja soovitatavalt soovitatavalt kättesaadav kõigile abivajajatele, mitte ainult katoliiklastele.

Lisaks otsesele materiaalsele abile võib rahvusvaheline Caritas organiseerida ja finantseerida hoolekandetöötajate väljaõpet.

Septembris 1990 peaks toimuma Vatikanis Kristlaste Ühtsuse Sekretariaadi eestvõtmisel konverents sotsiaalabi andmisest N. Liidule, kuhu on kutsutud osalema kõiki asjast huvitatud organisatsioone. Sellel konverentsil esitame ka oma rapordi käesolevast Baltimaade-visiidist.

Kuigi Caritas Internationalise liikmeks astumine pole abi taotlemiseks hädavajalik, oleks sellel tulevikus siiski mõtet, kasvõi õiguse pärast osaleda täieõigusliku liikmena iga nelja aasta järel Roomas toimuval ülemaailmsel konverentsil, kus vahetatakse infot, kogemusi ja kinnitatakse organisatsiooni järgneva nelja aasta programm, valitakse selle juhataja ja peasekretär ning luuakse töörühmad eri probleemide (perekonnd, migratsioon, põgenikud jne.) käsitlemiseks. Peale Rooma konverentsi kohtuvad Euroopa Caritase esindajad igal aastal.

Praeguseks aga nõustun härra piiskopi arvamusega, et esialgu on Eesti jaoks tähtsam pidada silmas oma rahva vajadusi, kui kulutada kogu energia Caritase liikmeks astumise peale.

W.K: Soovitaksin teil hoida tihedat kontakti Soome Caritasega, sest just teie kui sugulasrahva vajadustele mõtlemine võib teenida selle organisatsiooni funktsioonide tõhustumist.

* * *

Omapoolse projektina pakkusime välja Tartu rooma-katoliku kogudusele kuuluvale, kuid siiani ebaseaduslikult võõrandatud maaalale ehitatud lastekoduks ümberehitatud lasteaiahoone ostmist koguduse bilanssi. Paraku on siin takistuseks Tartu linnavõimude suhtumine. Viis aastat kapitaalremondis seisnud ja tugevasti amortiseerunud hoone eest nõuti muinasjutulist summat — poolt miljonit USA dollarit, mis on praeguses situatsioonis pehmelt öeldes kümnekordne hind. Jääb vaid loota, et hoolekandeorganisatsioonide tasuta pakutav abi ei takerduks nõukogude ametkonnamaffia koridoride lõputusse rägastikku. Selle eest tuleks meile kõigil ka palvetada.

* * *

Tagasiteel Lätist ja Leedust andis Soome Caritase esindaja härra Markku Vähätalo täiendavat infot delegatsiooni visiidist Baltimaadesse. Külalistele, kellest suurem osa esindasid Skandinaaviamaid, sai selgeks, et Leedu Caritase sektiioon on juba loodud ja tuult tiibadesse saanud. Seetõttu otsustati, et Põhjamaade Caritase huvipiirkond keskendub eelkõige Lätile ja Eestile. Riia ordinaarpiiskop andis oma nõusoleku toetada Eestis kavandatavaid hoolekandeprojekte.

Ülevaate koostas isa Rein Õunapuu

A - VE, RE - GI - NA CAE - LO - RUM,
TE - RE, TAE - VA - KU - NN - GAN - NA,

A - VE, DO - MI - NA AN - GE - LO - RUM;
TE - RE, ING - LI - TE VA - LI - SE - JA;

SAL - VE, RA - DIX, SAL - VE, POR - TA,
AR - MU LÄ - TE, TAE - VA - VÄ - RAV,

EX QUA MUN - DA LUX EST OR - TA.
SI - NUST LÄH - TUB VAL - GUS SÄ - RAV.

GAU - DE, VIR - GO GLO - RI - O - SA,
O - LE RÕO - MUS, PÜ - HA NEIT - SI,

SU - PER OM - NES SPE - CI - O - SA;
KÕI - GIST ROH - KEM AR - MU LEID - SID;

VA - LE, O VAL - DE DE - CO - RA
PAL - VE - KÄ - TEL MEID SA HOI - A

ET PRO NO - BIS CHRIS - TUM EX - O - RA.
O - MA PO - JA EES SA MEI - E EEST KOS - TA.

Katoliku Kiriku väljaanne

Toimetaja preester Rein Õunapuu

Tehniline toimetaja Peeter Tenjes

Toimetuse aadress: 200001 Tallinn

Vene tn 18 tel 446367